

ONTMOETINGS EN ONTPLOFFINGS

Errare humanum est.

Om foute te maak is menslik. Tog is dit my waarneming dat foute veral gedy waar PF's betrokke is. Veral as die goed eers gedwing voel om af te skiet. As 'n PF vir jou wil wys hoe word dinge gedoen, staan opsy. As springstof by hierdie demonstrasie betrokke is, rapporteer siek, gaan op pas of AWOL sommer net. Hoor my mooi, hierdie wysheid is nie uit hoorsê nie, maar uit dure ondervinding, geleer. Dinge sal verkeerd gaan.

Toe 'n nuwe pad na die H.K. gebou moes word, is daar 'n probleempie ervaar met 'n drie-meter hoë hardekoolstomp wat reg in die middel van die deel wat geskraap moes word, gestaan het. Hierdie bomerigheid was hardnekkig en het alle pogings om dit met kruiptrekkers en troepekrag te verwyder, stoïes weerstaan. Die PF's praat toe onder mekaar en die gevoel ontstaan dat hierdie probleem met springstof opgelos kan word. (Trouens, daar was 'n vaste geloof in die weermag dat enige probleem opgelos kan word as jy net genoeg springstof daaronder sit. Hoe groter die probleem, hoe groter die hoeveelheid springstof.)

'n Lid van die geniekorps word betrek. 'n Bedrewe springstofdeskundige met diplomas en ander papiere wat verduidelik hoe goed hy sy werk kan doen. Miskien moes hy begin het om dit vir die stomp te wys.

Hierdie vakman daag met groot vertoon op. Natuurlik is dit vir 'n man van sy vermoëns nie genoeg om die ou houtjie so op sy

die, amper ongemerk, die regte behandeling te gee nie. Hierdie was mos nie 'n selfsugtige lid nie en hy het gevoel dat hy waarde kan toevoeg tot ander mense se lewens deur vir hulle te laat sien hoe hy en sy springstof te werk gaan met 'n stuk boom.

So, rondom die stomp rangskik hy al die hooggeplaasde manne van die omgewing. Daarna verduidelik hy vir hulle hoe nou eintlik te werk gegaan moet word om die ou stokkie uit die grond te skiet. Hy boor hier en daar en orals gate in die stomp en stop dit vol PC4. Hy lewer lopende kommentaar sodat die leke 'n beter begrip van sy behendigheid sou vorm. Blykbaar sou die springstof die stomp saggies uit die grond lig, in bruikbare lengtes brandhout opbreek en netjies in afgemete hopies langs die kant opstapel. Net reg om aangesteek te word vir vleisbraai.

Ongelukkig het hy nie in ag geneem dat daar, dalkies, ten spyte van die stomp se uiterlike swier, 'n termietgevrete binnekant kan wees nie. Toe die skoot afgaan, doen die stomp nie wat van hom verwag word nie. Dit rys nie sierlik op nie, maar bars in 'n haelstorm van splinters alle kante toe en val al die eregaste en die hele basis aan. Ons het maande later nog stukkies opgetel.

Soos ek sê: AWOL dan maar liewers.

Mascots het 'n lang en eerbare tradisie in die S.A.W. gehad.

Soos byvoorbeeld Thysie, 'n mak vlakvark wat by 'n sekere eenheid diens gedoen het. Hy het later aan alkoholvergiftiging gesterf. Dan was daar die ponies van 'n genieregiment in die Vrystaat en die beroemde rookatte van 7 S.A.I. in Phalaborwa. 'n Bokram en 'n varkie het by Oshivelo as gelukbringers ingeklaar. Ongelukkig was die bok 'n sluwe ram wat die genietinge van die vlees te lief gehad het. Elke oggend tydens bidparade – die oomblik wat die sieltiffie sê “Laat ons lees en bid” – het die bok die arme varkie gemolesteer en dié het verskriklik in protes geskree. Die

bok is aan die plaaslike bevolking geskenk en die lede van die spysenierskorps het hulle hande aan die varkie geslaan. Siestog.

20 Bravo was die roepsein van 'n Eland; 'n pantserkar met sy eie, eksklusiewe mascot. Daar is gepraat van die “Noddy-kar met die hoender.”

Die bemanning – bevelvoerder, drywer en kanonnier – het nie met eerste oogopslag in die hoender 'n mascot gesien nie. Sy insluiting by 20 Bravo se ledetal was baie meer prosaïes: Die bemanning het hom by die P.B.'s gekoop met die uitsluitlike doel om die hoender te eet. Voor hulle hom egter kon nekomdraai en pluk, het hulle kontak gestamp. Die hoender is noodgedwonge saam as lewende wegneemete. Met klaarstaan dié aand het hy verdwyn. Die volgende oggend, tot almal se verbasing, was hy weer terug.

Hy gaan toe saam om diens te doen as brunch. Weer word sy lot uitgestel deur 'n ontydige kontak. Hoender ry verder saam.

Teen hierdie tyd het die drywer en die gunner reeds begin geheg raak aan hierdie stuk pluimvee. Hy is 'n spesiale plek gegun in die kar. Eerder as om hom in bredie te verander, het die manne begin om hulle rat-packs met hom te deel. Bedags, wanneer dit te warm word in die 'kar, klim die hoender uit en gaan sit soos 'n boegbeeld voor op die 90-mil kanonloop.

Later bemerk die manne iets. Die 90 millimeter kanon op 'n Eland is 'n gedugte wapen. Inderwaarheid is dit te veel kanon vir die kar. Daarom as hulle die geleentheid kry, grawe die manne die pantserkar in om hoogte te kry en om die terugslag te absorbeer. Wanneer hulle dit doen is hoender skoonveld. Dan slaan hy op 'n veilige plek dekking.

Sodra die geveg verby is, kom sluit hy weer by sy squad aan.

Harde Koejaws

Daar was goeie ouens in die weermag ook. Ek het 'n paar van hulle geken. Dit is nou manne wat maklik inskakel, wat sy deel en nog meer doen, wat min kla en maklik lag. Manne op wie jy kan peil trek. Jagters praat van iemand wat langs jou sal bly staan as die buffel storm.

Van Wyngaard was so 'n mens. Die sleutel van sy persoonlikheid was dat hy van mense gehou het. Hy kon dit nie verdra as iemand – selfs 'n korporaal – ongelukkig was nie. Daarom het hy altyd sy kant gebring.

Niemand het ooit gehardloop omdat Van Wyngaard slap, agterlosig of hardekwas was nie. Hy het ook nooit die aandig op homself gevestig deur dit wat hy gedoen het nie. Sy inspeksie was altyd reg sonder om ooit as 'n voorbeeld gebruik te word. Sy 2,4 tyd was 'n aanvaarbare 8 minute 44. Hy het 'n bronsbalkie vir skietkuns gekry. Wanneer die peloton moes hardloop, was hy gewoonlik in die bondel. So anders as die Van der Leks van hierdie wêreld.

Ek het met 'n paar manne gepraat wat vir Van Wyngaard geken het. Niemand het 'n slegte woord vir hom gehad nie.

“He’s a good guy,” het 'n Engelse loet beduie, en dit is die uitnemendste Soutie kompliment aan die militêre mensdom bekend.

Van Wyngaard was die ou wat in 'n pelotonoppie sou terughang om 'n maatjie wat sukkel te help. Hy het gereeld op vasbytmarse iemand se geweer of webbing of grootsak gedra as dié lid na aan opgee was. Agterna het hy niks gedoen om aandag daarop te vestig nie. Hy was die ou wat die krippe geskrop en die gruis voor die kaserne gehark het. Hy het nie gerook nie, maar toe die tabakmaatskappy sigarette kom uitdeel het, het hy sonder om te skroom 'n paar pakkies vir sy buddies gescore.

Soos seun, soos moeder. Tannie van Wyngaard was 'n liewe siel wat gereeld vir Seuna 'n pakkie gestuur het. Dié het hy dan as 'n reël oopgemaak en op sy bed gelos sodat die res van die peloton

Kontaksport...

Die jongman wat sy diensplig gaan doen het, het dikwels dinge gesien wat hy nooit voorheen teëgkom het nie (en, as die Here wil, sal hy sekere van dié dinge nooit weer ervaar nie.)

Baie van die lede het hulle eerste lyk op die Grens gesien, en daarna is jy nooit weer dieselfde nie. Om 'n vyand wie se pit gesluit is, van nader te sien, stroop skielik 'n lagie onskuld van die Groot Avontuur.

En natuurlik, as die lyk op die grond nie dié van jou vyand is nie...

hulleself kon help. Die een uitsondering op dié reël was die blik koejawels. Daar was vir hom onder die son niks lekkerder as die groot, soet koejawelhelftes met die glibberige pitte nie. Niemand het geprotesteer as hy dit vir homself gereserveer het nie, alhoewel, volgens dit wat ons van hom weet, hierdie selfbehaging hom met allerlei skuldgevoelens gelaat het.

Dat hy 'n Christenseun was, het vir niemand as 'n verrassing gekom nie. Hy het 'n goeie verhouding met die Here gehad en sy geheime ambisie was om 'n sendeling te word. Hy was lief vir mense. Nie dat dit van hom 'n minder goeie soldaat gemaak het nie. Inteendeel.

Hy was 'n sterk en opgeruimde siel. Wanneer dinge op hulle taaiste was, het die ander in sy rigting gegraviteer. Swaarkry is soveel makliker in die teenwoordigheid van iemand wat nog kon lag daaroor. Sê nou maar jy is op 'n nagmars, en dit reën, en elke tree wat jy gee kan die laaste een wees voordat jy jou been breek. Van Wyngaard sou dan net agter die seksieleier inval en dan gesels hy en lag en sing en bemoedig, en alles is soveel makliker. Jy loop net agter sy stem aan. Hy laat jou glo dat jy anderkant sal uitkom.

'n Praktiese seun, was onse Van Wyngaard. Hy was een van daardie ouens wat geweet het wat om te doen as die tentdak lek, of as die grond te hard is om 'n tentpen in te kap of hoe om krag aan te lê, vis te vang en skoon te maak. Drywers wou hom graag in hulle voertuie hê want hy het nie omgee om te help wiele ruil, karre te diens of om voor te berei vir stalparades nie.

As hy 'n goeie lid was om in jou peloton te hê met opleiding, was hy 'n openbaring op die grens. Hy was in sy element in die veld, in die stof en hitte en droogte. Daar is altyd 'n massa werk vir die troepe om te doen en Van Wyngaard het soos altyd sy deel – en veel meer – gedoen, en dit sonder om te mor. Sy vryetyd het hy meestal in die veld met 'n sketsboek deurgebring.

Op patrollie was hy 'n staatmaker. Om mee te begin het hy die mees onbenydenswaardige funksie op homself geneem: Hy was sy seksie se L.M.G. draer. Hy was deurgaans positief en onversteurbaar, selfs as dinge skielik verkeerd geloop het. In een

besondere hewige kontak was hy die laaste om te onttrek en dit omdat hy tot op die laaste nippertjie dekvuur gelewer het sodat sy seksie veilig kon terugval.

Later het sy eenheid die grens oorgesteek en 'n basis in Angola beset. Hier het dit met die man nog beter gegaan. Rndom die basisse in Angola het daar altyd 'n swetterjoel kinders rondgehang om te sien watter gelukkies na hulle kant toe kom. (Omdat hulle nooit die liberale Westerse pers te lese gekry het nie, het hulle nooit besef watter monsters die S.A.W. se soldate was nie.) Van Wyngaard was op sy gelukkigste want nou kon hy na hartelus uitdeel. Hy het 'n ammunisiekie beset en dit was gereeld vol rat-pack oorskiet. Daar was sakkies koeldrank, Super C glukose tablette, pakkies pap en blikkies kos en Tarzan Bars in sy kis. Hy het die goed vrylik uitgedeel. Daar was gereeld 'n swerm verflenterde kindertjies om hom en dit soveel vir sy persoonlikheid as vir die lekkergoed. Hy het ewe opgeruimd met hulle geklets in sy eie Fanagalo van Engels, Afrikaans, Portugees en 'n paar woorde van sy eie fabrikaat. Die merkwaardige is dat hulle hom blykbaar verstaan en aan sy lippe gehang het.

Desember van daardie jaar is Van Wyngaard saam met sy eenheid op wat 'n "janterops" genoem is, verder die binneland in. Hy het agterop die Buffel plek gemaak vir sy kis vol uitdeelgoed.

Die ops was harde werk; moeisaam, vervelig en irriterend. Skroeiende hitte is sonder waarskuwing met stortreën afgewissel. Die manne was gespanne, gefrustreerd en hakerig met mekaar.

Die enigste verbreking van die eentonigheid was wanneer die konvooi deur bewoonde gebiede beweeg het. Kindertjies het dan al jillend agter die voertuie aangehardloop en bedel vir eetgoed. Van Wyngaard het hulle ook nie teleurgestel nie en hulle beloon met allerlei lekkergoed wat hy vir hulle gegooi het. Die res van die manne het gou gesien watter genot Van Wyngaard uit die petalje geput het en gou genoeg het hulle met ewe groot ywer deelgeneem aan die uitdelery. Terselfde tyd het hulle sommer ontslae geraak van oortollige blikkies kos, Super C's en doggies wat niemand tog wou eet nie. Vader Krismisse op 'n bruin Buffel. Die Angolese

kindertjies het die eetware opgeraap en summier in bolkieste gestop. Daardie helder, skitterende glimlagte van onverdunde vreugde! Die algemeenste Afrikaanse woord in Angola was die “lekker!” waarmee hulle hierdie gifte goedgekeur het.

So op ’n dag snork die Buffels by ’n watergat verby. Asof hulle uit ’n miershoop gekruip het, het ’n wolk van huppelende, juigende kinders verskyn en die karre agterna gesit. Die speletjie was aan en ’n sarsie doggies, lekkers en koeldrankkoevertjies het van Van Wyngaard se Buffel gereën. Selfs ’n verdwaalde brandstoftablet – met al die smaak van ’n motballetjie – is deur ’n meisietjie gevang en sondermeer in die mond gestop. Die manne kon haar nie hoor nie maar het geweet wat sy sê: “Lekker!”

Van Wyngaard slinger nog so ’n Tarzan Bar tussen die opgewonde agtervolgers in, toe val sy oog op ’n seuntjie wat verder terug is as die ander. Aan sy pluk-en-knik gang is dit duidelik dat hy kruppel is, miskien as gevolg van ’n kindersiekte, maar meer waarskynlik ’n slagoffer van die vernietigende burgeroorlog waarin kommunisme hierdie land gedompel het. Die tengerige gedaangetjie trap, ruk en skuif moedig agter die voertuig aan maar die vlieënde seëninge word telkens voor sy oë weggeraap. Van Wyngaard gryp ’n pakkie doggies en werp dit met mag en mening in die seuntjie se rigting maar dit is te lig en wil nie so ver trek nie. ’n Tarzan Bar, ’n melkskommel en ’n pakkie kougom word ook deur die grypemde piranhas onderskep.

Dit is toe dat Van Wyngaard van die koejawels onthou. Hy het die groot blik ingelegde vrugte onlangs in ’n pakkie gekry. Hy was van plan om dit vir Kersfees te bêre, maar nou ja. Hy skrop in sy balsak en vis die blik uit. Dit is ’n dik ronde blik; blink met ’n plakker vol ronde vrugte daarop, gewigtig en vol heerlijkheid. Hy staan op en mik in die seuntjie se rigting. Skielik is niks vir hom so belangrik as dat die kreupele hierdie koejawels moet ontvang nie. Dit is asof hy die seuntjie se vreugde self kan voel en dit maak sulke lekker vonkels in sy bloed. Hy meet die afstand. Gooi sal hy moet gooi om dit bo-oor die voorhoede tot by die kleintjie te kry. Hy neem stelling in, kry sy balans reg en boul die blik met al sy

krag.

Die blik trek in blink boog, hoog-hoog-hoog, knipoog in die son. Oor die grypende hande van die voorste kinders, oor hulle oop monde en hulle groot, gulsige oë. Dit sak, uit die hemel af in die rigting van die kruppel kootjie. Sy mondjie gaan oop en hy trippel van opgewondenheid, kwetter van plesier. In 'n land van min is hierdie waarskynlik die grootste geskenk van sy lewe.

Die blik val nou vinnig, vinniger, nog vinniger tussen die stokkiesarms deur.

“O hel...” Van Wyngaard se grootste plesier het skielik opsy gestaan vir ontsteltenis. Die swaar blik het die seuntjie se vangpoging ontwyk en hom vol teen die voorkop getref, net bo die ogies wat blink met verwagting. Nou lê hy langs sy vrolike, glinsterende geskenk op die grond.

Van Wyngaard spring van die Buffel af. Nael tot by die knapie. En daar sit hy, in die stof en in die son, totdat die lig, ver, ver getreier het in die kleintjie se oë. Daar was net eenkeer 'n spasma, asof die seuntjie uit 'n koorsige slaap wakkergeword het. Net vir 'n oomblik was daar 'n vonkie lewendigheid in sy kyk en hy het 'n woord begin sê, een wat hy nooit heeltemaal sou klaarmaak nie. Dit is daardie woord, daardie Afrikaansste van alle woorde, die erkenning van goedheid en 'n uitdrukking van genoeglikheid.

“Lekker...” sê die seuntjie saggies en dan is daar geen lig in hom meer nie.

En dis hoekom, baie dae later op pas, toe die omie met die boepens en die saadies by die braaivleis vir hom vra, “En toe, het jy darem al 'n kaffer doodgemaak?” dat Van Wyngaard regop gaan staan, en om hom kyk, dié kant toe daardie kant toe, en maak soos 'n mens wat wil lag maar nie weet hoe nie.

Die berugte Rillers is as oumanne afgedeel na die Opleidingseenheid in Oshivello. Daar gekom het hulle gou uitgevind dat daar net een ordentlike lid in die hele, wye eenheid was. Dit was Van, 'n groot, geel afsterthond. Van was die drywers se brak en die Rillers het gou hegte bande met hom gesmee. Hulle het hulle kos met hom gedeel en altyd gesorg dat hy genoeg van alles het. In hulle huistent was daar 'n ekstra bed sodat Van nie op die vloer hoef te slaap soos 'n troep op 'n ops nie. Nie dat hy homself tot 'n spesifieke bed beperk het nie. In die aand het hy 'n bed – enige bed – betrek. As dit aan een van die drywers behoort het, het dié lid gewoon maar net op die spaarbed gaan slaap.

Van het twee griewe gehad. Die vernaamste hiervan was offisiere en onderoffisiere. As jy ooit 'n rangteken gedra het, het Van jou gesig nooit vergeet nie en het daar 'n vendetta tussen julle ontstaan. Die Rillers het vir Van saamgevat as hulle moes gaan wagstaan. Hy was 'n uitmuntende waghond op 'n onkonvensionele manier. Jy kon 'n detachment FAPLA's by hom verbygedril het en hy sou hom nie daaraan gesteur het nie. Maar laat 'n loet of 'n korporaal net binne ruikafstand kom, dan skop Van so 'n kabaal op dat die wagt oorgenoeg tyd het om die slaap uit hulle oë te vryf en te maak asof hulle wraggies paraat is.

Van se ander afkeur in die lewe was 'n kort, gesette, harige hond wat 'n sersant behoort het. Die Rillers se vriend het groot behae daaruit geput om dié dierlike misgewas te treiter. Een oggend met bidparade was dit weer sulke tyd. Die irriterende brakkie daag daar op teen topspoed, so 'n halwe benoudeboud voor Van. Die brakkie herken sy baas wat so 'n tree of wat agter die kommandant en die kapelaan staan en gaan soek skuiling daar. Hy is deur die nou gaping tussen die bev en die dominee. Van ook, maar synde dat hy veel groter as die wollerigheidjie is, hardloop hy die kommandant omen die kapelaan onder Psalm 23 en die Onse Vader uit.

Agterna dreig die sersant om vir Van te skiet. Hy sien die dwaasheid van sy weë in toe Grobbie die Riller dreig om hom op syy beurt te skiet.

Die drywers wat die Rillers kom aflos het, het vir Van

verwaarloos. Hy het sy eie koers gekry. Later het daar 'n legende ontstaan van 'n groot, geel hond sonder 'n stert op Oshivelo. Hy sou sonder waarskuwing uit die bosse verskyn, 'n squad opbreek, die instrukteur byt en dan weer verdwyn.

Ek loer deur die gaatjiesvisier van die R1 in die rigting van die troppie koedoes. Hulle is so ver dat die voorste visier die groot bul bedek. Agter my breek iemand 'n raserige wind. Ek is bewus van die span dronk lywe wat by my staan. Hulle staan en wag dat die dominee sy alie sien. Ek haal diep asem. Pers my lippe op mekaar. My mond styf toe. As dit maar net vroeër so was.

Moeilikheid vat kortpad deur 'n grootmond. Ou jagters weet van beter as om voor die daad te spog. Hulle weet dat jy éérs die groot skoot moet skiet en dán grootpraat. Daar is baie wat tussen die punt van die loop en die huid van die prooi verkeerd kan gaan. En mense hou daarvan om te sien hoe jy 'n varkspeen van jouself maak. Veral as jy die enigste ou is wat nie geswaai is nie.

Hoe gebeur dit dat 'n herder en leraar in die weermag 'n koedoebul op die horison moet skiet om sy reputasie te bewaar?

Ek kan nie vir ander kapelane praat nie, maar vir my het dit alles met die inwyding van die nuwe onderoffisiersmenasie begin. Op 'n koppie net buite die basis was vantevore 'n indrukwekkende opstal wat in onbruik verval het. Naderhand was dit heel bouvallig. Eendag het die RSM maar een maal sy oog daaroor laat gly en besluit dit is die ideale plek vir 'n onderoffisiersmenasie. Mense mag dink 'n menasie is 'n plek om te eet, maar dit is nie die geval met 'n onderoffisiersmenasie nie. Dit is eerder 'n soort klubhuis; 'n kuierplek en ons almal weet hoe kuier onderoffisiere. Kort gestel, hierdie was 'n suipplek.

Dit was keurig ingerig met 'n kroeg van pale gemaak en versier met velle, bokkoppe, regimentele skilde en ander fynere mannegoed.

Ironies genoeg het die plek, na al die werk wat daarin gegaan het, tekort geskiet. Die paadjie boontoe (en natuurlik weer ondertoe) was baie skuins en smal. Dit het gou 'n duur tol geëis aan voertuie en leiersfigure wat opgegaan, gesuip en afgerol het. Die menasie is na 'n kort tydjie verskuif na 'n meer geskikte lokaal iewers in die vlakke.

Dié betrokke dag, egter, was almal nog baie ingenome met die plekkie. Al wat 'n offisier en onderoffisier is, is uitgenooi om die plek te help inwy. Die uwe ook. Wat 'n kapelaan by 'n kroeg moet doen, is nooit behoorlik met my uitgeklar nie. As jy nie saamsuip nie, en aan 'n koeldrank suig terwyl die res Coke en Klipdrift gorrel, is jy 'n pretbederwer. Jy laat die res skuldig voel en wie kan dan ordentlik geswaai raak. Aan die ander kant kan jy speel jy is een van die boys en jy kan saamdrink, maar jy kan daarna vergeet om jou pastorale plig behoorlik te doen. Wat help dit vir 'n man, byvoorbeeld, om sy drankprobleem met 'n mede-suiplap te bespreek?

Naderhand is ek so verveeld ek gaan loop buite rond. die koppie waarop die gefuif plaasvind is 'n goeie veertig meter hoog, so 'n mens kan ver die veld in sien. Terwyl ek so kyk sien ek 'n troppie koedoes daar doer ver. Om die tyd te verwyl probeer ek die afstand na die bokke skat met die onfeilbare duimmetode. Jy korrel met die een oog oor jou duim na die voorwerp. Maak die oop oog toe en die toe oog oop. Skat die afstand wat jou duim in verhouding met die teiken beweeg het en maal dit met tien. Maklik. My skatting werk uit op so seshonderd meter.

Ek staan nog so en trigonometrie bedryf, toe kom Piet Oghenaaz daar aan. Daar is niks wat 'n infanteris se aandag so prikkel soos 'n ander lat wat staan en afstand skat nie. Hy werp sy duim op. Volgens sy mening is die bokke so sewehonderd meter van ons. Ons stryery lok ander lede en elkeen hou sondermeer die duim hoog. Elkeen is honderd persent oortuig van die betroubaarheid van sy eie skatting.

Die enigste een sonder 'n mening is die R.S.M. Hy het wel soos Moses van ouds sy arm uitgesteek, aanvanklik in heel die

verkeerde rigting. Hulle draai hom fisies om maar hy bly net so staan met sy arm styf voor hom wat op en af wieg soos 'n seilskip se boegspriet in 'n see met groot golwe. Hy kry nie sy regteroog toegemaak nie. Te geswaai.

Die bev sluit by ons aan. Hy lig ook sy duim maar sy arms is baie kort en hy maak 'n gruwelike paralaksfout. Hy skat die koedoes is negehonderd meter van ons.

Dit is net hier wat my mond die greep van my goeie oordeel omseil.

“Wat!” grinnik ek. “Negehonderd meter? Nooit. Kyk net daardie groot bul. Hy is nie meer as seshonderd meter hiervandaan nie. Om die waarheid te sê, gee my 'n geweer en ek skiet hom van hier af raak.”

Waarop 'n R1 asof vanuit niks materialiseer en deur die K.G.B. in my hand gestop word: “Wys ons!”

Wat kan ek doen? In die weermag is dit belangrik dat jy jou grootpraterij gestand doen. 'n Man word daaraan gemeet. Dit is miskien nog belangriker vir 'n kapelaan, daar sy werk in so 'n groot mate uit praat bestaan. 'n Kapelaan wat nie sy woord hou nie sal nie ver kom nie. Veel beter om eerder stil te bly.

Maar nou ja, as die wag voor jou mond vir die oomblik op AWOL is...

Ek neem dooierus oor 'n walletjie en loer deur die gaatjiesvisier van die R1 in die rigting van die koedoetrop. Hulle is so ver dat die voorste visier die groot bul heeltemal verskuil. Agter my breek iemand 'n raserige wind. ek is bewus van die span dronk lywe wat by my staan. Hulle staan en wag dat die dominee sy alie sien. Ek haal diep asem. Pers my lippe op mekaar, knyp los. Niks gebeur nie...

... en toe val die ou bul.

Vrydagoggend is ek voor die sektorbevelvoerder. Hy wil weet hoekom poach ek die bokke van die Staat. Gelukkig was al die getuies dronk en die saak word laat vaar.

Manne praat nou maar eenmaal soos manne en veral so in die weermag. Wat vir die siwwie-oor soos gruwelike vloekwoorde geklink het, was maar net die korste manier om 'n saak duidelik te stel. Net so min as wat 'n kapelaan mag suip, mag hy van hierdie woorde vir sy eie gebruik toeëien. Ons herderlikes het maar gereeld gesoek na ander woorde om die werk te doen van die kort, kragtige hooghollands wat die manne met soveel smaak gepraat het.

Veral een Engelse kollega, wat homself as ietwat van 'n taalkundige beskou het, het verseg om toe te gee aan die versoeking om sy moedertaal, en sy Christelike getuienis, te verongeluk.

Toe 'n tiffie erg met dié geestelike se voertuig se petrolpomp sukkel, snou hy die onderdeel 'n veeldoelige belediging toe, waarop White die werktuigkundige tereg wys:

“Sir, how could a perfectly inanimate piece of machinery be expected to perform such a heinous act upon itself?”

Dit was maklik vir hom om te sê.

Dieselfde lankmoedige dominee speel op 'n dag vlugbal saam met die troepe. Na 'n goeie diens van hom na die oorkant, moedig een van die troepe hom aan: “Nice service, dominee.”

“I wish,” sug die dominee, “you would, just once, say that on a Sunday!”

Die leër en die polisie was bondgenote in die stryd teen kommunisme en moes dikwels saamwerk, veral wanneer dinge op

die siviele front te warm of te groot geraak het vir die polisie om op hulle eie te hanteer. Tydens my deelname aan verrigtinge in die townships het ek die kans gekry om die S.A.P. in aksie te sien. Na 'n jaar op die grens was ek in 'n posisie om hulle werkswyse met die leër s'n te vergelyk. Dit het fundamenteel verskil.

Soos?

Kom ek verduidelik dit aan hand van die hipotetiese probleemstelling: “Hoe vang 'n mens 'n krokodil?”

Die S.A.W. kry eerste kans:

'n Krokodil word as 'n doelwit geïdentifiseer. 'n Volledige inligtingsverslag word saamgestel. Dit word onder die aandag van die hoof van die leër gebring. Hy belê 'n vergadering met die generalestaf. Die voor- en nadele van 'n krokodil in aanhouding word bespreek. Daar is ontledings van sy aanwendings- en onderhoudskostes. Die politieke implikasies van sy teenwoordigheid word bekyk en daar is bespiegeling oor sy invloed op militêre beplanning in die toekoms.

Die uitslag van die vergadering is dat die saak na verskeie komitees verwys word. Op grond van hulle bevindings sal besluit word om of 'n toepaslike operasie geloods sal word. Na intensiewe navorsing word 'n aanbeveling aan die generaals gemaak dat 'n krokodil nodig is. Die behoefte is vir 1 (een) verteenwoordiger van die spesie *Crocodylus Niloticus* met 'n lengtemaat van tussen 6 en 6,096 meter. Hy moet nommer 145 op Pantone se kleurkaart wees, met 'n stert maar sonder vlerke.

Later dien die aanbevelings voor die generaals. Na 'n roerende toespraak deur die hoof van die weermag, vol patriotiese vuur en emosie, besluit hulle dat die ding inderdaad nodig is vir die welsyn van die staat. In hulle motivering skryf hulle dat daar nie sonder een klaargekom kan word nie. Hulle weet nie hoe die Suid-Afrikaanse Weermag so lank sonder een kon opereer nie. Die toestand is ernstig en die krisis neem by die uur toe.

'n Operasie word onder die naam “Petunia” geloods. (Die weermag was nog altyd lief gewees vir blomname vir hulle opse. Hoe bloediger die ops, hoe skattiger die blom. Praat maar met die

manne wat op Operasie Daisy was.) Verskeie weermagafdelings word getaak om ondersteuning te bied. Die geneeskundige diens, die lugmag en die vloot word op hoogste vlak betrek. Maar, soos meermale, rus die leeu-aandeel van die operasie op die leër.

Die lede van 'n konstruksie-eenheid bou 'n "Petunia"-baan. Dit is 'n lewensgetroue replika van die habitat van die krokodil soos onderskei deur die inligtingskorps. Vir 'n week lank word die voorgenome operasie tot in die fynste besonderheid geoefen. Die manne se moraal word fyn gemonitor en die veggroepbevelvoerder skryf in die aand troosbriewe vir die ouers van lede wat in die oefeninge omgekom het.

Op die agste dag vertrek die deelnemende lede weer soos elke dag, maar hierdie keer beweeg die voertuie verby die baan. Hulle bestemming, dié besondere dag, is die nes van die krokodil.

Ops Petunia het begin!

'n Seksie recess van 1 Verkenningsskommando vermom hulleself soos 'n rivieroewer en gaan bespied die krokodil vir 'n week en drie dae. Hulle kom terug met 'n volledige verslag oor die dier se grootte, toestand en gewoontes. Hulle bespiegel oor sy gedrag en seksuele afwykings. Daar is detail oor sy skuiling, die diepte waarin hy ingegrawe is, sy spoed oor land en in die water. Die weermag beskik oor meer inligting oor Kameraad Krokodil as Ondersteport en National Geographic saam. Ordergroepe duur tot laat in die nag.

Die geniekorps spring aan die werk en bou 'n pad na die krokodil toe. Na vele oorwegings teer hulle dit.

Die lugmag bou 'n landingstrook.

Die artillerie bou 'n weerstasie.

Die kapelaansdiens bou 'n koffiekroeg.

Die komops-manne leere krokodils praat.

Al Debbo en Esmé Euvrard daag op om die manne se moraal met komedie en toesprake te help bou.

Dagbreek, een oggend, spring 'n peloton valskermsoldate uit 'n flossie. Hierdie vleisbomme gaan neem stelling agter die krokodil in. Hulle dien as stoppergroep sou die krokodil wil

uitbreek. Die vloot lanseer die Daphné-klas duikboot, die Johanna van der Merwe, in die rivier om die krokodil se onderwaterroetes af te sny.

Op die presiese gesinchroniseerde moment begin die artillerie met 'n bestoking van 'n anderhalfuur om die stelling rondom die krokodil sag te maak. Hierna vee die geniekorps die teerpad wat hulle gebou het vir landmyne.

Uiteindelik beweeg die infanterie in met 'n vegspan Ratels, twee vegspanne Buffels, 'n paar eskadronne Eland 90's – vir krokodilafweer – en vyf kantientrokke.

Op die tuisfront word 'n propagandaveldtog geloods om vir die krokodil te verduidelik presies hoe sleg dit met hom gaan gaan. Die Staatspresident verskyn op televisie in 'n vurige toespraak waarin hy die reptiel aanval omdat hy krokodille se naam slegmaak. Hy versag darem en hou 'n olyftakkie, waarmee politieke asiel vir die dier aangebied word, uit.

Die krokodil besef die stryd is tevergeefs. Wanneer hy oorgee, daag 'n generaal en 'n kompanie M.P.'s op om hom te arresteer. Uitgesoekte lede van die pers word toegelaat om 'n onderhoud met hom te voer en foto's te neem.

Al die lede wat aan die operasie deelgeneem het, kry veertien dae bosverlof en Operasie Petunia word ontbind. 'n

Die S.A.P. het dieselfde taak op hulle eie, nimlike, manier uitgevoer.

By die naaste polisiestasie besluit hulle hulle wil sien hoe lyk 'n krokodil. 'n Konstabel met 'n knuppel word in die veld ingestuur en hy vang 'n likkewaan of 'n akkedis.

Dan slaan hy die ding totdat hy erken hy is 'n krokodil.